

Hoe als zorgverlener omgaan met ouderenmis(be)handeling?

Ouderenmis(be)handeling (OMB) komt vaker voor dan we denken. Hoe herken je het? Waar kan je terecht met je bezorgdheden? Wat zijn je verplichtingen? Jolien Van Bever (stafmedewerker Verpleegkunde, Wit-Gele Kruis van Vlaanderen) biedt concrete handvatten voor de praktijk.

Wat is OMB en hoe herken je het?

Ouderenmis(be)handeling is elk handelen of niet-handelen door iemand van wie een oudere (60+) afhankelijk is, met (risico op) schade als gevolg. Het gaat zowel om opzettelijke, kwaadwillige mis(be)handeling als onbewuste handelingen of patronen die schadelijk zijn voor het welzijn van de oudere. We onderscheiden zes vormen:

- 1. Lichamelijk:** onverklaarbare verwondingen (bloeduitstortingen, fracturen), herhaalde spoedopnames.
  - 2. Psychisch:** onverklaarde gedragsveranderingen (zich terugtrekken, emotionele labiliteit, repetitieve bewegingen), ongepaste interacties (verbale agressie, kleinerend spreken).
  - 3. Financieel:** tekort aan basisvoorzieningen, ongewone geldopnames, beheer van geld zonder tegemoetkomen aan noden van de oudere.
  - 4. Seksueel:** bloeduitstortingen rond borsten, buik of genitale zones, terugkerende urineweginfecties zonder duidelijke oorzaak, sterke onrust bij aan-/uitkleden.
  - 5. Verwaarlozing:** gebrekkige lichamelijke hygiëne, vervuilde of onvoldoende uitgeruste woning (geen koelkast, verwarming), gebrek aan noodzakelijke zorg of hulpmiddelen (bril, gehoorapparaat, medicatie).
  - 6. Schending van de rechten:** onrechtmatige beperking van vrijheid, privacy of zelfbeschikking.
- Probeer te letten op deze tekens bij de oudere, maar let ook op mogelijke signalen van overbelasting

bij de mantelzorger – zoals slaapproblemen, prikkelbaarheid of andere klachten. Wanneer je dergelijke tekenen opmerkt, verwijst de mantelzorger dan tijdig door naar een mantelzorgvereniging. Zo help je overbelasting voorkomen en verklein je het risico op OMB.

Niet alle ouderen zullen uit zichzelf aangeven dat zij mis(be)handeling ervaren, maar een 'niet-pluisgevoel' kan een waardevol signaal zijn.

Wat doen als je OMB vermoedt?

Stap 1: Bespreek je observaties en bezorgdheden met collega's en/of de huisarts.

Stap 2: Bespreek je vermoeden voorzichtig met de oudere. Gebruik verbindende communicatie, vermijd termen als 'mishandeling' of 'verwaarlozing' en veroordeel niemand. Niet elke oudere praat spontaan, dus blijf nabij en werk aan het vertrouwen.

Stap 3: Registreer observaties en gespreksinput objectief in het dossier. Vermijd aannames of snelle conclusies. Beschrijf enkel wat je ziet en hoort, zoals: 'Mevrouw had blauwe plekken op beide polsen' of 'De mantelzorger vertoont openlijk verbaal geweld in aanwezigheid van de zorgverlener'.

Stap 4: Evalueer in team. Hoe gaat het met alle betrokkenen (ook jij!)? Wil de oudere hulp? Is er een mandaat? Is er acuut gevaar?

Stap 5: Bied gepaste zorg en hulp.

- Geeft de oudere toestemming om met de (vermoedelijke) pleger te spreken? Ga in gesprek op een open, neutrale manier. Deel je bezorgdheid zonder te veroordelen, want ook de pleger kan een hulpvraag hebben.
- Geeft de oudere geen

toestemming? Ga na of er acuut gevaar is.

Geen acuut gevaar? Blijf nabij en alert. Herhaal het proces bij nieuwe signalen. Informeer de oudere over hulpinstanties.

Wel acuut gevaar? Handel onmiddellijk in overleg met de huisarts en je team. Is er geen andere oplossing, meld dan bij politie of justitie. Noteer elke stap zorgvuldig in het dossier.

Jouw verplichtingen als zorgverlener

Als zorgverlener ben je gebonden aan het beroepsgeheim, maar bij acuut gevaar voor de gezondheid of het leven van een oudere mag je dit doorbreken om hulp te bieden. In dergelijke gevallen ben je verplicht onmiddellijk te handelen en hulp te bieden. Anders is er sprake van schuldig verzuim.

Waar kan je terecht?

- Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling (VLOCO): 078 15 15 70
- Hulplijn voor vragen over geweld en misbruik: 1712
- Bij acuut gevaar: 112

Interessante links

- Adviestekst ouderenmis(be)handeling Wit-Gele Kruis: www.witgelekruis.be/over-ons/adviezen-commissie-ethiek
- Info van VLOCO: www.ouderenmisbehandeling.be
- Vlaams Expertisepunt Mantelzorg: www.mantelzorgers.be/nl
- Zoek op www.icoba.be: 'geweldloos en verbindend communiceren'
- Zoek op www.richtlijndatabase.nl: 'vermoeden van ouderenmisbehandeling'